

Raport

Wyniki i wnioski z ankiety OPZZ „Doświadczenia zakładowe związane z epidemią COVID-19”

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych przygotowało i rozesłało do zakładowych i ponadzakładowych struktur związkowych zrzeszonych w ogólnokrajowych organizacji członkowskich oraz w radach wojewódzkich ankietę internetową dotyczącą doświadczeń zakładowych związanych z epidemią COVID-19.

Link do ankiety został wysłany z OPZZ w dn. 19 marca, a więc już po ogłoszeniu stanu zagrożenia epidemicznego, a przed ogłoszeniem stanu epidemii w Polsce. Odpowiedzi były udzielane w dn. 19-23 marca.

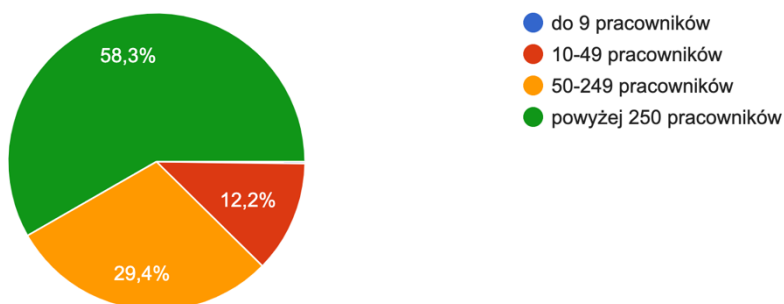
Analiza odpowiedzi pod kątem miejsc pracy („nazwa organizacji związkowej”, „nazwa zakładu pracy”) wskazuje, że na ankietę odpowiadali związkowcy ze wszystkich branż OPZZ.

Do końca 23 marca zebrano 515 odpowiedzi. Tak relatywnie duża skala odpowiedzi i różnorodność próby pod względem branżowym - pomimo tego, że próba miała charakter celowy - daje podstawy do formułowania szerszych uogólnień.

W większości (58,3%) odpowiedzi pochodzi od organizacji związkowych z dużych zakładów pracy (pow. 250 pracowników), nieco poniżej 1/3 ze średnich przedsiębiorstw (między 50 a 249 pracowników) i 12,2% z firm małych. Nie wiemy, jak sytuacja wygląda w mikroprzedsiębiorstwach (do 9 pracowników).

Wielkość zakładu pracy

477 odpowiedzi

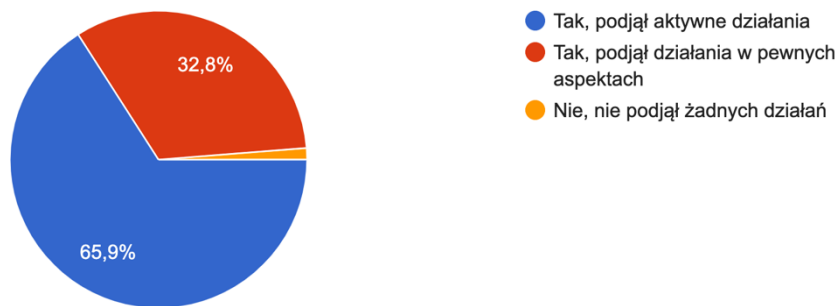

Dotychczasowe działania pracodawców

Dość optymistycznie przedstawia się kwestia reakcji pracodawców na zagrożenia związane z koronawirusem (Wyk. 2). W zdecydowanej większości przypadków (98,7%) pracodawcy podjęli takie działania. W prawie 2/3 przypadków pracodawca podjął aktywne działania, a w prawie 1/3 działania wybiórcze – „w pewnych aspektach”. Zaledwie 6 organizacji potwierdziło brak jakichkolwiek działań w tym zakresie.

Czy Twój pracodawca zareagował na zagrożenie związane z koronawirusem?

481 odpowiedzi

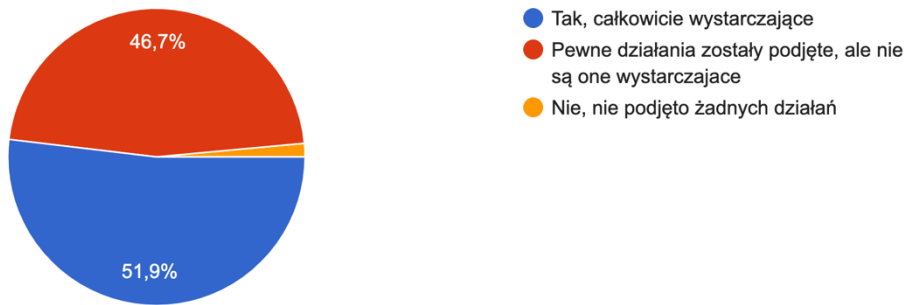
W ankiecie zapytaliśmy, jakie konkretne działania zostały podjęte w zakładzie pracy w reakcji na koronawirusa. Daliśmy możliwość wielokrotnego wyboru z dość krótkiej listy pytań zamkniętych oraz umożliwiliśmy wpisanie innych działań, które nie zostały przez nas wyszczególnione w liście pytań zamkniętych. Rozkład odpowiedzi na pytania zamknięte wskazuje, że pracodawcy w zdecydowanej większości udostępniili pracownikom płyny dezynfekujące (w 83% przypadków), w nieco mniejszym stopniu dodatkowo środki ochronne jak maski i rękawiczki (47,2%) oraz wprowadzili pomiar temperatury (35,2%) (odsetek odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ respondenci mogli udzielić więcej niż jedną odpowiedź). Jeśli chodzi o odpowiedzi na pytania otwarte to respondenci wskazywali na następujące działania:

- praca zdalna (często z dodatkową adnotacją: „dla tych co mogą”, „dla niektórych”, „na niektórych stanowiskach”) – 66 przypadków
- działania informacyjne (plakaty, komunikaty, „pogadanki”, zarządzenia, szkolenia, zalecenia, ankiety) – 29 przypadków
- zamknięcie (szkoły, uczelni; odwołanie zajęć), postój – 29 przypadków
- zmiany w organizacji pracy (dyżury, praca rotacyjna, zmiana systemu czasu pracy, zmiana godziny rozpoczęcia i zakończenia pracy) – 28 przypadków
- stworzenie stref ochronnych, zamknięcie lub wydzielenie części przestrzeni lub pomieszczeń (sal, stołówek, palarni), szyby/pleksy oddzielające, stworzenie izolatki – 25 przypadków
- zakaz lub minimalizacja kontaktów z osobami z zewnątrz, spotkań lub delegacji – 22 przypadki
- inne działania dezynfekcyjne (klamki, poręcze, blaty, ozonowanie) – 19 przypadków
- wysłanie na kwarantannę części osób (np. przybyłych z zagranicy) – 5 przypadków
- wykorzystanie zaległych urlopów – 3 przypadki

Ponad połowa ankietowanych uważa, że dotychczasowe działania pracodawcy w reakcji na epidemię koronawirusa są wystarczające, a 46,7% jest zdania, że nie są one wystarczające. Zaledwie w 1,5% przypadków nie podjęto żadnych działań prewencyjnych w reakcji na epidemię w Polsce.

Czy Twoim zdaniem dotychczasowe działania Twojego pracodawcy w reakcji na epidemię koronawirusa są wystarczające?

478 odpowiedzi

Włączenie związków zawodowych w przeciwdziałanie epidemii koronawirusa

Dzięki wynikom ankiety chcieliśmy odpowiedzieć na dwa pytania:

- Czy związki zawodowe uczestniczą w podejmowaniu kluczowych decyzji związanych z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się epidemii koronawirusa? oraz
- Czy prowadzony jest dialog społeczny z zakładową organizacją związkową w okresie zagrożenia epidemicznego?

Wnioski są niepokojące. W 42,1% przypadków związki zawodowe uczestniczą w podejmowaniu decyzji, a 43,3% przypadków – nie ma to miejsca. Pojawiają się także pojedyncze odpowiedzi: „niekiedy tak” (7 razy), „nie wiem” (3 razy), „nie było takiej potrzeby” (2 razy), „związek wymusił działania” (2 razy), „związki są informowane” (2 razy).

W okresie zagrożenia epidemicznego w ogóle nie jest prowadzony dialog w 38,1% przypadków, a w 9,8% przypadków jest prowadzony w mniejszym stopniu niż wcześniej. Może to wynikać z wprowadzonych ograniczeń (praca zdalna, zamknięcie, przestój, itp.), ale skala zjawiska wskazuje, że w wielu przypadkach pracodawcy wykorzystali sytuację do ograniczenia dialogu społecznego z organizacjami związkowymi. Jedynie w 15,5% przypadków mamy do czynienia ze zwiększonym zakresem prowadzenia dialogu społecznego.

Czy prowadzony jest dialog społeczny z zakładową organizacją związkową w okresie zagrożenia epidemicznego?

479 odpowiedzi

▲ 1/4 ▼

Oczekiwane działania pracodawcy

W kwestii możliwych do zastosowania działań ze strony pracodawcy zastosowaliśmy możliwość swobodnej wypowiedzi w postaci pytania otwartego. Respondenci oczekują:

- działań na rzecz zapewnienia lub zwiększenia środków ochrony osobistej w postaci środków dezynfekujących (61 odpowiedzi), rękawic, maseczek, szyb w salach obsługi klienta (57 osób), pomiaru temperatury (10 osób)
- innej organizacji pracy i wprowadzenia/usprawnienia procedur (praca zdalna, skrócenie czasu pracy, rotacje, ograniczenia w przebywaniu osób, zamknięcie/przestój) – 60 osób
- lepszego przepływu informacji – 22 osoby
- lepszej współpracy ze związkami zawodowymi (i/lub służbami bhp) – 22 osoby
- działań adekwatnych do sytuacji, monitoring i szybkie reagowanie – 10 osób
- zapewnienie sprzętu i oprogramowania do pracy zdalnej – 5 osób
- przedłużenie badań okresowych – 4 osoby
- inne działania: testy na obecność koronawirusa (2 osoby), brak hysterii (2 osoby), zrozumienie dla powagi sytuacji (1 osoba)

Przewidywane zagrożenia

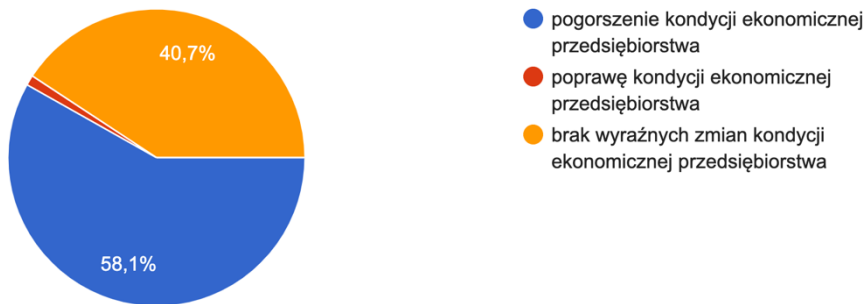
Zapytaliśmy respondentów o zagrożenia dla ich zakładu pracy, jakich spodziewają się w najbliższym czasie, w związku z rozprzestrzenianiem się koronawirusa. Nasze organizacje najczęściej wskazywały na (można było udzielić więcej niż jedną odpowiedź):

- absencje chorobowe (62,4%)
- brak zamówień i utrata kontraktów (30,3%)
- obniżenie wynagrodzenia związane ze obniżeniem wymiaru czasu pracy (28,6%)
- utratę bieżącej płynności finansowej przedsiębiorstwa (28,2%)
- brak komponentów do produkcji i przerwanie łańcucha dostaw (23,4%)
- obniżenie wynagrodzenia przy zachowaniu dotychczasowego wymiaru czasu pracy (19,9%)
- obchodzenie przez pracodawcę przepisów ustawy o związkach zawodowych (17%)
- obchodzenie przez pracodawcę prawa pracy, w tym aktów prawa wewnątrzzakładowego (np. układy zbiorowe, regulamin pracy i wynagradzania) (15,7%)
- zwiększenie liczby godzin pracy spowodowane koniecznością podejmowania działań związanych z zagrożeniem epidemicznym (15,7%)
- niewypłacanie wynagrodzenia na czas (15,3%)
- brak przedłużania umów o pracę na czas określony (15,3%)

Nastroje wśród związkowców OPZZ są raczej pesymistyczne. Zdecydowana większość naszych organizacji (58,1%) obawia się pogorszenia kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa w związku z epidemią, 4 na 10 organizacji uważa, że kondycja ekonomiczna ich zakładu pracy nie ulegnie zasadniczej zmianie. Poprawy spodziewa się 1,1% organizacji.

Jeśli sytuacja się nie zmieni w ciągu najbliższych 2 tygodni, czy przewidujesz?

454 odpowiedzi

Podsumowanie

- Większość organizacji OPZZ szczebla zakładowego i międzyzakładowego wskazuje, że ich pracodawcy właściwie zareagowali na epidemię, choć spora część wskazuje mankamenty
- Do najczęstszych działań należało udostępnienie pracownikom płynów dezynfekujących oraz środków ochrony osobistej (maski i rękawiczki)
- Organizacje związkowe OPZZ oczekują działań na rzecz zapewnienia lub zwiększenia środków ochrony osobistej w postaci środków dezynfekujących, środków ochrony osobistej oraz innej organizacji pracy, głównie pracy zdalnej
- W ponad 40% przypadków związki zawodowe OPZZ nie uczestniczą w podejmowaniu kluczowych decyzji związanych z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się epidemii koronawirusa a w prawie połowie przypadków przestał funkcjonować dialog społeczny lub jest on prowadzony w mniejszym niż dotychczas wymiarze
- Zdecydowana większość organizacji związkowych OPZZ obawia się pogorszenia kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa w związku z epidemią

Rekomendacje

1. Ogólnokrajowe organizacje członkowskie i struktury terytorialne OPZZ powinny zaangażować się we wsparcie dla organizacji szczebla podstawowego w zakresie problemów i potrzeb przez nie wskazywanych, tj.:
 - działań na rzecz zapewnienia lub zwiększenia środków ochrony osobistej w postaci środków dezynfekujących, rękawic, maseczek, szyb w salach obsługi klienta, pomiaru temperatury,
 - innej organizacji pracy i wprowadzenia/usprawnienia procedur (praca zdalna, skrócenie czasu pracy, rotacje, ograniczenia w przebywaniu osób, zamknięcie/przestój),
 - lepszego przepływu informacji.
2. Organizacje szczebla podstawowego powinny w większym stopniu wychodzić z inicjatywami oraz wykazywać aktywność wobec pracodawcy w zakresie przeciwdziałania skutkom epidemii.

Opracowanie:
Piotr Ostrowski
Wiceprzewodniczący OPZZ
24 marca 2020